

בס"ד. שיחת ש"פ ויקהל-פקודי, פ' החורש, מבה"ח ניסן, ה'תש"ב.
בלתי מוגה

א. אודות אחד בניסן — שמתברך ביום הש"ק זה, שבת מברכים
חודש ניסן — איתא במשנה¹: "באחד בניסן ראש השנה למלכים (למלכי
ישראל²) ולרגלים"³ ("רגל שבו ראש השנה לרגלים"⁴).

ומבואר בגמרא¹: "למלכים למאי הלכתא .. לשטרות .. מלך
שעמד בעשרים ותשעה באדר, כיון שהגיע אחד בניסן עלתה לו שנה"
(ומעתה מונין לו שנה שני); ולרגלים, "נפקא מינה לנוודר למיקם עלי'
בבל תאחר, ורבי שמעון היא, דתניא אחד הנוודר .. כיון שעברו עליו ג'
רגלים עובר בבל תאחר, ר"ש אומר ג' רגלים כסדרן וחג המצות תחילה"⁴.
וכיון שאין הלכה כר"ש⁵, אלא "כיון שעברו עליו ג' רגלים (ללא
נפק"מ באיזה סדר) עובר בבל תאחר", נמצא, שדברי המשנה "באחד
בניסן ראש השנה .. לרגלים" אינם אליבא דהלכתא.

אמנם, כיון שסתם ר"ש הוא רבי שמעון בן יוחאי⁶, שהוא המקור
דפנימיות התורה, יש לומר, שע"פ פנימיות התורה הנה "באחד בניסן
ראש השנה לרגלים" אליבא דכו"ע.

ב. ויובן בהקדים הענין דר"ה:

ידוע הדיוק למה נקרא בשם "ראש השנה", ולא תחלת השנה,
ומבואר בזה⁷, שר"ה הוא בדוגמת ה"ראש" שבאדם, שהוא לא רק האבר
היותר מובחר מכל האברים, אלא הוא גם השרש ומקור שממנו נמשך
החיות לכל האברים, ולא זו בלבד שהחיות של כל האברים כלול תחילה
בראש, אלא גם לאחרי שנמשך החיות מהראש לכל האברים, קשורים כל
האברים עם הראש, שהוא המנהיג את כל האברים. וזהו גם ענינו של

(5) פיהמ"ש להרמב"ם שם. וראה הל'
מעשה הקרבנות פי"ד הי"ג.
(6) פרש"י שבועות ב, ב (ד"ה משמו).
רמב"ם בהקדמתו לפיהמ"ש (ד"ה הפרק
הששי). סדה"ד ע' רשב"י. וש"נ. ועוד.
(7) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך.
עט"ר שער ר"ה בתחלתו. ובכ"מ.

(1) ר"ה בתחילתה.
(2) שם ג, א.
(3) ראה גם שיחת ש"פ ויק"פ, פ' החורש,
מבה"ח ניסן תשי"ג בתחלתה (תו"מ ח"ח ע'
60 ואילך).
(4) שם ד, א.

ר"ה, שהוא השורש ומקור שממנו נמשך החיות על כל ימות השנה, ובאופן שכל ימות השנה הם מונהגים ע"פ ההחלטה ומצב הרוח ("די שטימונג") שבר"ה.

וזהו ש"באחד בניסן ראש השנה למלכים":

מלכים — מלכי ישראל — הו"ע השייך לכאו"א מישראל, שהרי "כל ישראל בני מלכים הם"⁸, וכיון ש"ברא כרעא דאבוה"⁹, הרי יש בהם תכונת המלוכה מעין המלוכה של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ובפרט שמצינו גם הלשון שכל ישראל הם מלכים¹⁰ (לא רק "בני מלכים").

וכיון ש"באחד בניסן ראש השנה למלכים", הרי מובן, שאצל כל בני צריכה להיות ההנהגה דכל השנה באופן של "אחד בניסן" — הנהגה שלמעלה מהטבע, שזהו ענינו של "ניסן", מלשון נס¹¹.

וזהו ש"למלכי אומות העולם מתשרי מנינן"² — כיון שהנהגת אוה"ע היא הנהגה טבעית, ורק אצל בני "באחד בניסן ר"ה למלכים", שהו"ע הנהגה נסית.

ובפרטיות יותר:

החילוק בין תשרי לניסן הוא — שתשרי הוא זמן החרישה והזריעה, וניסן הוא זמן הקצירה. וזהו שאצל אומות העולם ר"ה הוא באחד בתשרי, בהתאם לסדר הנהגת הטבע, שתחילה היא החרישה והזריעה (תשרי), ואח"כ היא הקצירה.

אבל אצל בני ר"ה הוא באחד בניסן — שעוד לפני החרישה והזריעה נותנים לו מלמעלה מן המוכן שיוכל להיות אצלו ענין הקצירה (ניסן), ורק לאח"ז באה החרישה והזריעה שבחודש תשרי, והיינו, שעבודתו בכל השנה היא לאחרי וע"י האתערותא דלעילא שנמשכה מלמעלה בחודש ניסן.

ג. וזהו גם הענין ש"באחד בניסן (רגל שבו) ראש השנה .. לרגלים":

חג הפסח נקרא ע"י אנשי כנסת הגדולה בשם "זמן חרותנו", לפי שבו יצאו לחירות מכל הענינים הבלתי-רצויים שבהם היו שקועים לפניו.

(8) שבת סז, א. וש"נ.
 (9) ראה פרש"י כתובות צב, א — ד"ה (א, ריש ע"ב). וראה שבת נט, ב: "מידי דהוה אאבנט של מלכים".
 (10) ברכות ט, ב (במשנה). תקו"ז בהקדמה
 (11) ראה פס"ז בא יב, ב.

(8) שבת סז, א. וש"נ.
 (9) ראה פרש"י כתובות צב, א — ד"ה כבעל. תוד"ה מקמי — יבמות ג, א. יונת אלם רפ"ב.

וחירות זו לא היתה מצד עבודתם — שהרי בני"י היו אז במעמד ומצב ד"את ערום וערי"י¹² (כפי שאומרים בהגדה¹³), כך, שעדיין לא הי' אצלם ענין של עבודה, אלא החירות נפעלה אצלם באופן דמלמעלה למטה (בדוגמת הקצירה שלפני החרישה והזריעה).

וזהו שחג הפסח הוא "ראש השנה לרגלים" — כיון שהסדר אצל בני"י הוא שההתחלה היא בדרך אתערותא דלעילא.

ומחג הפסח באים לחג השבועות, היינו, שלאחרי שנעשה מלמעלה ענין החירות מכל הענינים שמבחוץ, אזי התחילו בני"י להתכוון למתן תורה וקבלת התורה, עם כל הענינים הפנימיים שלמעלה. והכנה זו התחילה מיד ביצי"מ, כמ"ש¹⁴ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", שגם זה הוא ענין שבדרך דילוג, כמובן.

ומזה באים אחרי זה לחג האסיף — "ואספת דגנך ותירושך ויצהרך"¹⁵, הן ברוחניות (כמבואר בארוכה באמרי בינה¹⁶), והן בגשמיות כפשוטו.

ד. אמנם, הענין ש"באחד בניסן ראש השנה לרגלים", הנה מצד פנימיות התורה הרי זה בגילוי, אבל מצד גליא דתורה, דהיינו, כפי שהתורה נמשכת ומתקשרת עם העולם, אי אפשר לקבוע כלל בנוגע לכולם ש"באחד בניסן ראש השנה לרגלים":

לדעת ר"ש — "באחד בניסן ראש השנה לרגלים", והיינו, שענין זה שייך אצל אלו שהולכים בדרכו של רשב"י, ש"מלאכתן נעשית ע"י אחרים"¹⁷, כיון שהם "עושין רצונו של מקום"¹⁷, שעבודתם היא לא רק באופן ד"בכל לבבך ובכל נפשך", אלא גם באופן ד"בכל מאדך"¹⁸, ולכן אצלם נקבע גם בגלוי שראש השנה הוא בניסן, היינו, שבכל עניניהם ההנהגה היא בסדר של אתערותא דלעילא;

אבל, "הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידן"¹⁷, היינו, שהסדר הרגיל הוא שצריך לעסוק גם במלאכה, עכ"פ באופן ד"תורתן קבע ומלאכתן עראי"¹⁷, ואז, אי אפשר לקבוע כלל שכל הענינים מתחילים בסדר של

15) עקב יא, יד.

16) שער הק"ש פנ"ג ואילך.

17) ברכות לה, ב.

18) ואתחנן ו, ה. וראה ברכות שם,

ובחדא"ג מהרש"א שם.

12) יחזקאל טז, ז. וראה מכילתא ופרש"י

בא יב, ו.

13) סיום הפיסקא "במתי מעט".

14) שמות ג, יב ובפרש"י — מב"ר פ"ג,

ד.

אתערותא דלעילא, אלא לפעמים יכול להיות גם באופן אחר (וע"ד המבואר בתניא¹⁹ שלפעמים מתחילה העבודה באהבה, ולפעמים ביראה). וכל זה בנוגע ל"ראש השנה לרגלים", היינו, שסדר זה יהי גם בחיצוניות ובגלוי; אבל בנוגע ל"ראש השנה למלכים", הכל מודים שהוא כאחד בניסן, כי, מצד פנימיות הנשמה הרי כל אחד מישראל הוא "מלך" או "בן מלך", ולכן אצל כל בני"ה הסדר הוא ש"באחד בניסן ראש השנה למלכים".

ה. והנה, אע"פ שמצד פנימיות הנשמה הרי כל אחד מישראל הוא "מלך", מ"מ, לא תמיד נראה הדבר בגלוי גם בחיצוניות ובגלוי, אלא יש גם מעמד ומצב של "עבד", עבד כנעני ועבד עברי, ואמה העברי', כמבואר בארוכה בכ"מ²⁰.

ובפרטיות יותר:

יתכן שיהודי יהי' במעמד ומצב של "עבד כנעני", ש"בהפקירא ניחא ליה"²¹, ובגלל זה לא מופרך אצלו ("בא אים איז רעכט") לוותר על ענין המלוכה שבו!

והגע עצמך:

אצל כל אחד מישראל ישנו הענין ד"אתה בחרתנו מכל העמים... ורומתנו מכל הלשונות כו"²², "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"²³,

וענין זה הוא גם בזמן הגלות, ובמעמד ומצב של חושך כפול ומכופל — לא רק "כפול", ב' פעמים, אלא גם "מכופל", ד' פעמים, והיינו, שישנו ההעלם וההסתור (חושך) לא רק מצד קליפת נוגה, ולא רק מצד א' מג' קליפות הטמאות, אלא מכולם יחד — הנה גם אז אומר הקב"ה "לא מאסתים ולא געלתים גו"²⁴ ח"ו,

וגם אז יש אצל כל אחד מישראל בפנימיותו ענין המלוכה, והרי ענינו של "מלך" שהוא בעה"ב על הכל, ובודאי שהוא בן-חורין מכל הענינים, ואף אחד אינו בעה"ב עליו, כך, שכל אחד מישראל אינו נתון תחת מרות הנהגת הטבע,

ואעפ"כ, מצד הענין ד"עבד כנעני" ש"בהפקירא ניחא ליה", מוכן

22) נוסח תפלת יו"ט.

23) יתרו יט, ו.

24) בחוקתי כו, מד.

19) ספמ"ג.

20) ראה תר"מ ח"א ע' 84. וש"נ.

21) גיטין יג, א. וש"נ.

הוא לוותר על ענין המלוכה, ובלבד שלא לקבל על עצמו עול התורה והמצוות!

ו. והמענה על זה:

כאשר יהודי מוותר ח"ו על ענין המלוכה שבו, באמרו, "נהי' ככל הגוים בית ישראל"²⁵ — הנה לא זו בלבד שהוא מאבד את הבעלות על הטבע (הנהגה נסית שמצד ענין המלוכה), אלא יתירה מזה, גם ההצלחה שמצד סדר הטבע לא תהי' אצלו.

מעלתו של יהודי — שהוא מלך, למעלה מהעולם; ואילו כאשר רצונו להתנהג כפי סדר העולם בדרך הטבע, תוך כדי וויתור על ענין המלוכה — הרי טבע העולם שייך לאוה"ע יותר מאשר לבנ"י, שבזה יש להם אחיזה יותר, ואילו הוא, היהודי, נשאר גם ללא סדר ההנהגה שמצד טבע העולם.

וכדאיאתא בזהר²⁶ שישאל נמשלו ללב, שעם היותו אבר היותר מובחר כו', הרי דוקא מצד מעלתו אינו יכול לסבול דבר גס. — הקיבה יכולה לעכל גם דבר גס, וזהו ענינה כו'; אבל אם יכנס פירור מזה אל הלב, אזי יהי' חולה מסוכן רח"ל. ודוגמתו בישראל שנמשלו ללב, כך, שהכח שלהם הוא בעינים שלמעלה מהטבע, ולא באופן ש"נהי' ככל הגוים".

ז. וזהו גם מה שדובר בהתוועדות דפורים²⁷, שכאשר מחביאים את ה"אתה בחרתנו", הנה לא זו בלבד שלא מרויחים מאומה בנוגע להסרת שנאת העמים, אלא אדרבה, עי"ז מגבירים את שנאת העמים עוד יותר: גוי בטבעו שונא יהודי. כך הטביע הקב"ה שעשו שונא ליעקב. ומובן גם בשכל, כי, יהודי הוא מלך, וטבע העבד ששונא את אדונו. ולכן, כאשר יהודי טוען "נהי' ככל הגוים", ורוצה להסתיר את ה"אתה בחרתנו", הרי כיון שבפנימיותו נשאר יהודי, ונשאר מלך, אינו יכול להסיר את שנאת הגוי, שכן, ככל שיסתיר את יהדותו, מרגיש הגוי שבפנימיותו הוא יהודי, ולכן ממשיך לשנוא אותו, ואדרבה, הטענה "נהי' ככל הגוים" מגבירה את שנאתו עוד יותר, דכיון שטבע העולם שייך לאוה"ע, מרגיש הגוי, שהיהודי שרוצה להידמות אליו, רוצה לדחות אותו ממה ששייך אליו ("אָרָאָפּשטופן פון זיין בענקל"), ולכן מתגברת שנאתו עוד יותר.

(27) סי"ג ואילך (לעיל ע' 429 ואילך).

(25) ע"פ יחזקאל כה, ח.

(26) ח"ג רכא, ב.

וזוהו גם דיוק לשון המדרש²⁸ "הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב": מדרש — שייך לחלק האגדה (ולא לחלק ההלכה) שבתורה, וא"כ, מהו דיוק הלשון "הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב", ומהי ההלכה שבדבר?

אך הענין הוא²⁹ — שמציאות העולם נעשית ע"פ הלכות התורה, היינו, שלפי ההלכה שפוסקת התורה, נעשית המציאות בעולם. וכיון שהתורה פוסקת הלכה שעשו שונא ליעקב, אזי לא יועילו שום התחכמויות והמצאות, להסתיר את עצמו וכו'; לא נוגע מה חושב פלוני ומה חושב אלמוני; כיון שהתורה פוסקת הלכה שעשו שונא יעקב, הרי הלכה זו תקבע במציאות העולם בכל האופנים.

וזוהי ההוראה לכל יהודי — שעליו לדעת שההלכה היא שמציאות העולם שונא יהודי!

וכיון שכן, לא יחשוב שיסיים את התפלה והלימוד, ובצאתו לעולם יתנהג כפי סדר ההנהגה בעולם, ויצליח, בעשותו חשבון, שאם הגוי מצליח ע"י ענינים טבעיים, הרי מכל-שכן שהוא, שיש לו כשרונות טובים יותר מאשר הגוי, להבדיל, בודאי יצליח — על כך אומרים לו, שאינו יכול להצליח בסדר ההנהגה של העולם, כיון שהעולם שונא אותו; כדי להצליח גם בענינים גשמיים — עליו להתנהג לפי סדר ההנהגה של תורה, סדר ההנהגה של חודש ניסן, שהיא הנהגה שלמעלה מהטבע, וזוהי דרך ההצלחה של יהודי.

ח. וזוהי ההוראה מחג הפסח, "זמן חרותנו", שהוא "ראש השנה", שממנו נמשך על כל השנה:

יציאת מצרים לא היתה כמו הגאולות שלאח"ז מפרס ומדי כו', שלאחריהם נשאר חלק מבנ"י בגלות, אלא באופן שכל בני"י יצאו ממצרים³⁰. החילוק הי' רק באופן היציאה ממצרים, שהיו כאלו שיצאו בשמחה, והיו כאלו שיצאו באופן ד"ברח העם"³¹, שהוצרכו לברוח מהמציאות שלהם... כי, להיותם במעמד ומצב ד"עבד כנעני", הי' רצונם בהפקירות דמצרים, אבל, עצם היציאה ממצרים היתה אצל כל בני"י.

28) ספרי בעלותך ט, יו"ד. פרש"י וישלח (30) ראה לקו"ש ח"א בתחלתו. וראה גם ת"מ ח"ה ע' 53. ח"י"ב ס"ע 22 ואילך. ח"י"ט ע' 325.
29) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 150.
31) בשלח יד, ה. וראה תניא פל"א.

ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"³² — שכל בני יצאו מהגלות, ולא ישאר אפילו יהודי אחד בגלות²⁸; אצל כל אחד מישראל יתגלה ענין המלוכה, והענין ד"אתה בחרתנו מכל העמים", והוא יצא מן הגלות, וגם אלו שרצו להסתיר זאת ולטעון "נהי' ככל הגוים" — הנה "ביד חזקה אמלוך עליהם"³³, וגם הם יצאו מן הגלות,

ולא זו בלבד שהם בעצמם יצאו מהגלות, אלא גם יטלו עמהם "רכוש גדול", כמו ביצי"מ, שלא זו בלבד שבני עצמם יצאו מן הגלות, אלא גם נטלו עמהם "רכוש גדול"³⁴, ובמכ"ש וק"ו: אם בגלות מצרים שהיתה מאתיים ועשר שנים בלבד, נטלו עמהם "רכוש גדול" — בגלות זה האחרון שבו נמצאים כמעט אלפיים שנה, עאכו"כ שיטלו עמהם "רכוש גדול".

וענין זה יהי' באופן שלמעלה מהטבע לגמרי, כמרומו בשם "ניסן", שיש בו ב' נוני"ן.

ובהקדם דברי הגמרא³⁵: "הרואה הונא בחלום — נס נעשה לו. חנינא חנינא יוחנן (נוני"ן הרבה) — נסי נסים נעשו לו".

ובחדא"ג מהרש"א שם: "אי משום הנו"ן דאית בי', אמאי לא נקט אהרן ונח. ומיהו בחנינא וחנינא וחנן יש ליישב, משום דהשם גופי' מורה על החנות והטובה, והנוני"ן מראין שיהי' בנס".

ובנדוד"ד: השם "ניסן" כשלעצמו מורה על ענין הנס, שהרי הפירוש ד"ניסן" הוא מלשון נס. וכיון שבתיבה זו ישנם ב' נוני"ן, הרי בודאי שזה מורה על נסי נסים, למעלה מהגבלה לגמרי.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

יתן השי"ת שחודש ניסן זה יהי' החודש ניסן שעליו אמרו רז"ל³⁶ "בניסן עתידין להגאל", במהרה בימינו.

* * *

ט. על הפסוק³⁷ "ויקהל משה", איתא במדרש³⁸: "רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחלת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל, אלא זאת בלבד. אמר הקב"ה עשה לך קהלות גדולות ודרוש

(35) ברכות נו, רע"א.

(36) ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פט"ו, יא.

(37) ריש פרשתנו (ויקהל).

(38) יל"ש עה"פ (רמז תח).

(32) מיכה ז, טו.

(33) ע"פ יחזקאל כ, לג. וראה שמו"ר

פ"ג, ו. לקר"ש שם.

(34) לך לך טו, יד.

לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת. . מכאן אמרו משה תיקן להם לישראל שיהיו דורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת והלכות החג בחג.

וממשיך במדרש: "וכן דוד הוא אומר³⁹ בשרתי צדק בקהל רב, וכי מה בשורה היו ישראל צריכין בימי דוד, והלא כל ימיו מעין דוגמא של משיח הי', אלא פותח ודורש לפניהם דברי תורה שלא שמעתם אוזן מעולם".

וצריך להבין:

א) כיצד מבאר המדרש הטעם שדוקא פרשה זו "נאמר בראשה ויקהל", דלכאורה, הפרשה הראשונה שלאחרי מ"ת היתה צריכה להתחיל ב"ויקהל"?

ב) מדוע מזכיר המדרש את ההקלה שהיתה בימי דוד — הרי מאז שמשה קהיל קהלות בשבת, היתה הקהלת קהלות בכל שבת, הן בדורו של משה, הן בדורו של יהושע, והן בכל הדורות הבאים, הן קודם ימי דוד והן לאחרי ימי דוד (שהרי זוהי הלכה שהובאה בשו"ע⁴⁰), ומהו הענין המיוחד בהקלה שהיתה בימי דוד דוקא?

י. והביאור בזה:

ענין ההקלה שייך דוקא כשישנו מצב של פירוד, שאז יש צורך בענין ההקלה כדי לבטל את הפירוד.

ולכן, מיד לאחרי מ"ת — שאז הי' הענין ד"ויחן"⁴¹ לשון יחיד, "כאיש אחד בלב אחד"⁴² — לא הי' צורך בענין ההקלה; ורק לאחרי חטא העגל, שהוא דוגמת חטא עה"ד, שאז הי' ענין של פירוד — הנה למחרת יוהכ"פ, שאז אמר הקב"ה "סלחתי כדברך"⁴³, אזי "ויקהל משה", כדי לבטל את הפירוד שנעשה ע"י חטא העגל. וענין זה נעשה ע"י שלימדם תורה — תורה אחת.

וזהו גם שהציווי שנאמר כאשר "ויקהל משה" הוא "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת"⁴⁴ — כי, טבע האש לפרר ולהפריד,

(39) תהלים מ, י"ד.
 (40) אדה"ז או"ח סר"צ ס"ג. ושי"ג.
 (41) יתרו יט, ב.
 (42) 570 הערה 10. ושי"ג.
 (43) שלח יד, כ. וראה שמו"ר פרשתנו (פקודי) פנ"א, ד. וראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 570 הערה 10. ושי"ג.
 (44) לה, ג.

(39) תהלים מ, י"ד.
 (40) אדה"ז או"ח סר"צ ס"ג. ושי"ג.
 (41) יתרו יט, ב.
 (42) 570 הערה 10. ושי"ג.
 (43) שלח יד, כ. וראה שמו"ר פרשתנו (פקודי) פנ"א, ד. וראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 570 הערה 10. ושי"ג.
 (44) לה, ג.

היפך טבע המים לדבק. ולכן "לא תבערו אש בכל מושבותיכם", כי בכל מקום שיהודי נמצא הרי זה מעמד ומצב של קדושת יום השבת, ולכן אין צריך להיות הבערת אש, שהו"ע של פירוד.

אמנם, לאחרי שישנו ענין ההקהלה כדי לבטל ענין הפירוד, יש מקום לחשוב שיכולים להסתפק בכך — הנה על זה ממשך המדרש "וכן דוד הוא אומר בשרתי צדק בקהל רב":

בימי דוד לא הי' צורך בענין ההקהלה כדי לבטל ענין הפירוד, כיון ש"כל ימיו מעין דוגמא של משיח הי'".

ואעפ"כ, כיון שהתורה היא בלי גבול, ו"נעלמה מעיני כל הי"45 — הנה לא די בעבודה ד"סור מרע", אלא תמיד צריכה להיות העבודה להוסיף אור.

וזוהו "בשרתי צדק בקהל רב" — שגם כאשר יש כבר אסיפת והקהלת כל הענינים הנפרדים, שזוהו"ע "קהל רב", ע"ד "רב תבואות בכח שור"46, שזוהי המעלה היתירה שנעשית עי"ז שבאים מפירוד לאחדות — אזי צריכה להיות העבודה באמירת וגילוי "דברי תורה שלא שמעתם אוזן מעולם".

ונמצא, שב' הענינים ד"ויקהל משה" ו"בשרתי צדק בקהל רב", ההקהלה דמשה וההקהלה דדוד, הם ענינים כלליים, ב' קצוות בענין ההקהלה — מהתחלת העבודה למטה מטה עד לתכלית העילוי בעבודה.

ועל זה נאמר במדרש בתחילת הפיסקא: "רבותינו בעלי אגדה אומרים" — שדוקא מצד ענין ה"אגדה", ש"רוב סודות התורה גנוזין בה"47, דהיינו, פנימיות התורה, יכול להיות חיבור ב' הקצוות, שממעמד ומצב דמטה מטה באים לתכלית העילוי.

* * *

יא. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה אלה פקודי גו'48.

47) תניא אגה"ק סכ"ג (קלז, א). וראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב.

48) סיום ההתוועדות — חסר (המור"2).

45) איוב כח, כא. וראה תניא קו"א (קסא, א). ובכ"מ.

46) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האוינו עה, ב. ובכ"מ.